Poštnina plačana v gotovini. Posamezna številka 1.25 Din.

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.
Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 58 Maribor, sreda, dne 21. julija 1937 Leto XII

Ljudska šola in naše občine

Šola mora biti brezplačna.

Slovenci smo v zadnjih šestdesetih letih zgradili skoro v vseh krajih šolska poslopja, da lahko obiskuje vsa naša šoloobvezna mladina šolo in tako dobi osnovno izobrazbo. Občine so za ljudsko prosveto žrtvovale velike vsote, ki so najbolje naložene, ker služijo narodni izobrazbi. V letih krize so spoznali vsi sloji, da je edino višja izobrazba prava pomoč vsakomur v življenjskem boju. Šolski obisk je skoraj povsod dober, le nevednost ali malomarnost nekaterih staršev je vzrok, da ne pošiljajo otrok v šolo. So primeri, da otroci res ne morejo v šolo, ker nimajo obleke in obutve, posebno v zimskem času.

Poleg izdatkov za obleko in hrano šoloobiskujočih otrok imajo starši velike izdatke za knjige in zvezke. Iz mnogih krajev imamo poročila, da starši ne morejo kupiti vse leto otrokom najpotrebnejših učnih pripomočkov, ker še za sol nimajo. Kako naj se otrok nauči čitati in pisati, ako nima ne knjig ne zvezkov!

Šolske knjige so gotovo predrage, prav tako tudi zvezki; zato so ti izdatki roditeljem težko breme, saj moramo računati na leto na otroka 50—100 dinarjev za knjige in zvezke. Za prav siromašne otroke prispevajo sedaj krajevni šolski odbori in banovina za nakup knjig, vendar je ves način podpiranja pomanjkljiv in nesistematičen.

Prizadeti si moramo, da se knjige pocenijo in da vsak otrok dobi brezplačno vse šolske knjige in zvezke v šoli, in sicer iz naslednjih razlogov:

I. Ako banovina prevzame zalaganje in razpošiljanje knjig in zvezkov, se pocenijo s tem, da se izloči zasebno izkoriščanje posredovalcev pri zalaganju in razprodaji, kar bi znašalo že 25% do 50% pri cenah.

II. Vsak otrok bi dobil v začetku šolskega leta vse knjige in zvezke in bi s tem odpadle mnoge ovire pri rednem pouku.

III. Starši bi ne imeli skrbi, katere knjige in zvezke naj kupijo in kje. Za imovite roditelje pa je vse enako, ali plačajo tisto vsoto pri davkih ali pri knjigah.

IV. Siromašni starši bi bili razbremenjeni težke skrbi, kje dobiti denar, ki ga še za obleko in prehrano številnih otrok nimajo. Največji davkoplačevalci, tovarne, podjetja nimajo otrok; tuji veleposestniki, če jih tudi imajo, jih ne pošiljajo v naše šole; zato je povsem socijalno pravično, da se pritegnejo k podpiranju šol z davščinami in s tem pomagajo tudi siromašnim staršem.

V. Najbolj pomembna pa je vzgojna stran te akcije, in sicer v tem: otrok naj vsaj v šoli čuti, da so vsi učenci med seboj enaki, da ni zapostavljenih, da ne čuti vsak dan razločka med siromašnimi in premožnimi. To je velika naloga socijalne vzgoje, ki naj bi bila posebno pri srcu imovitejšim slojem.

Iz navedenih razlogov naj krajevni šolski odbori, ki so po novih uredbah razbremenjeni vseh izdatkov za vzdrževanje šol, za stanarino učiteljem in katehetske nagrade, ker je prevzela ta bremena banovina, vstavijo v nove proračune, ki jih sedaj sestavljajo, znesek za učne knjige in zvezke učencem v taki višini, da dobe vsi učenci vse šolske knjige in zvezke brezplačno. 25% vsote, ki je za to potrebna, že sedaj nosi banovina.

Nekatere občine, ki posebno skrbe za šolo, so to imele že do sedaj; potrebno pa je, da vsi krajevni šolski odbori sprejmejo to načelo.

Proti temu, da občine skrbe za učne pripomočke vsej šolski mladini, gotovo ne bo imel noben socijalno čuteč človek pomislekov.

Da banovina prevzame zalaganje in razpošiljanje učnih knjig ni nobenih ovir, ker deloma že sedaj vrši to nalogo; zvezke pa tako zalaga država.

Za Zvezo društev »Šola in dom«
Čopič. Dr. Lončar.

Konkordat

Zakaj manjšina v parlamentu odklanja konkordat?

Do danes osnutek konkordata ni bil znan, razglasil ga je šele »Slovenec« (štev. 162) s posebno prilogo.

Manjšina odbora za proučevanje konkordata pa je sklenila nastopiti proti konkordatu radi čl. 1, 26, 27, 33, 34 in 37.

Čl. 1 pravi, da se katoliški cerkvi priznava polna pravica, da svobodno opravlja svoje poslanstvo v državi.

Čl. 27 predvideva, da šolske knjige ne bodo vsebovale ničesar, kar bi nasprotovalo verskim načelom in čustvom učencev katoličanov in da bodo učitelji predmetov, ki posegajo v versko usmerjenje učencev morali biti katoličani.

Čl. 33 dovoljuje cerkvi ustanavljanje verskih združenj tudi za učence javnih šol.

Čl. 34. Telesna in kulturna vzgoja v državnih telovadnih organizacijah ne sme nasprotovati katoliškemu nauku (Tyrševa načela! Op. ur.)

Čl. 37. Vsa vprašanja, ki se nanašajo na cerkvene osebe, se bodo reševala po cerkvenem pravu.

Zanimivi so pa čl. 20—22, ki pravijo:

Imovina »Verskega zaklada« pripada katoliški cerkvi, služi izključno njenim namenom in jo upravljajo pripadajoči ordinariji. Pripadajoči škof bo s sodelovanjem pristojne državne oblasti po določilih splošnega prava ugotovil stanje te imovine.

Vsi javni patronati (pa tudi osebni) se lahko ukinejo, cerkvi pa izplača odškodnina, ki jo določi mešana komisija.

Jugoslovanska vlada bo dala cerkvenim ustanovam za zemljišča, izgubljena vsled agrarne reforme, pravično odškodnino, ki jim bo hkrati z viri, predvidenimi v čl. XVII., omogočala primerno vzdrževanje (congrua sustentatio). Zemljišča, ki so ostala v cerkveni posesti, so ji zagotovljena in brez predhodnega sporazuma s pristojno cerkveno oblastjo ne morejo več zapasti kesnejšim razlastitvam vsled novih agrarnih zakonov.

Čl. 17 pa določa, da bo cerkev lahko pobirala takse in dohodke na davke, obenem pa prejemala gospodarsko pomoč od države.

Izključena poslanca iz JRZ kluba

Narodna skupščina obravnava konkordat. Vlada hoče, da ga parlament sprejme, opozicija, ki se ji priključujejo tudi nekateri poslanci iz vladinih vrst, ga pa odklanja.

Ker sta v odboru za razpravo o konkordatu glasovala proti konkordatu, sta bila izključena iz JRZ kluba predsednik odbora dr. Janjić in Nikola Lazarević.

Inozemski listi mnogo pišejo o konkordatu in pravijo, da bi se Hrvati in Slovenci čutili težko zapostavljene, ako bi skupščina konkordata ne sprejela.

Prepovedana pravoslavna procesija v Beogradu

Pravoslavni patriarh Varnava je bolan.

Pravoslavna cerkev v Beogradu je hotela prirediti molitve in procesijo za zdravje Varnave. Beograjska policija je pa z veljavnostjo do 1. avgusta prepovedala vse procesije, ker je izvedela, kakor pravi, da hočejo neodgovorni elementi prireditev izkoristiti za nerede, ki bi lahko škodovali javnemu redu.

Procesija se je kljub temu pričela, policija pa je zaprla ulico, po kateri se je pomikala, vsled česar je prišlo, kakor pravi uradno poročilo, brez krivde policije, do gnječe in prerivanja, nakar so se udeleženci sprevoda razšli.

Vojna napetost pred Peipingom

Do vojne najbrž ne bo prišlo

Kitajci in Japonci, ki so se spopadli v pokrajini Hopei, se pripravljajo na nove boje, med tem pa se vodijo pogajanja. Japonska vlada zahteva odstranitev in kaznovanje častnikov 29. kitajske armade v Hopeiu, ki da so krivi krvoprelitja. Častniki 29. armade nočejo kapitulirati pred Japonci, ker bi jih vojaki sicer pobili, vlada pa se tudi zaveda, da bi imela ljudstvo proti sebi, ako bi Japoncem ugodila. Zato je izhod silno težko najti.

Japonci so mobilizirali 400.000 mož, da jih prepeljejo čez morje na Kitajsko. Z vojno pa le oklevajo, ker vedo, da bi neleteli razen na Kitajce še na druge interesente, Ruse, Angleže in Amerikance.

Namen Japoncev je, da ustvarijo iz kitajskih provinc Hopei in Čahar novo »samostojno« državo po vzgledu Mandžukua.

—///—

Francoski fašizem je zobal iz vladinih jasli

Odkritja bivšega ministrskega predsednika Tardieua

V francoski javnosti je izzvala veliko senzacijo izjava, ki jo je dal te dni bivši ministrski predsednik in steber desničarske reakcije v Franciji, Tardieu, dopisniku nekega lista o voditelju »Ognjenih križev« podpolkovniku dela Rocque.

Tardieu priznava, da je izplačeval podpolkovniku iz tajnih fondov, za katere minister ne polaga nobenega obračuna, po 20.000 frankov na mesec. Ko je prišel na njegovo mesto Laval ga je priporočil njemu. Ta pa je znižal podporo de la Rocqueu na 10.000 frankov mesečno. Ko je za Lavalom prišel zopet Tardieu, ga je de la Rocque prosil naj mu prizna prejšnjo podporo in izplača razliko tudi za nazaj, ko je pod Lavalom prejemal samo 10.000 frankov, namesto 20.000 frankov. Tardieu je pristal na to in je predstavniku francoskega fašizma odobril naknadno izplačilo za 13 mesecev za nazaj v okroglem znesku 150.000 frankov.

Tako je »nepodkupljivi« fašizem živel iz francoske državne blagajne, njegov šef pa zabavljal čez korupcijo, katero je treba odpraviti s pomočjo fašizma. Na tak način je fašizem dobival sredstva za svoj obstoj v vseh državah. Tu pa niso vpoštevana sredstva, ki so šla iz tajnih fondov industrijskih mogotcev, katere polnijo delavci s svojimi žulji in si takorekoč sami plačujejo svoje rablje ter poleg stradajo.

Iz tajnih fondov raznih ministrov se financirajo ne samo gibanja, ampak vzdržujejo tudi listi itd. Koliko listov se je že rodilo na račun tajnih fondov za pobijanje socializma! Državljan pa vse to plača! Tako je francoski bivši ministrski predsednik, ki ima z de la Rocqueom najbrž kakšne račune, razkrinkal francoski fašizem in odkril njegove vire.

—///—

Žito povzročilo krizo čehoslovaške vlade

Vlada dr. Hodže odstopila.

V petek, dne 16. t. m. je praška vlada odstopila v glavnem radi spora med socialisti in agrarci v vprašanju žitnega monopola. V Čehoslovaški odkupuje žito od kmetov poseben zavod. Ta zavod je zahteval od vlade, da mu da za odkup letošnje žetve poleg redne podpore v znesku 20 milijonov Kč, še izredno v znesku 40 milijonov Kč, da lahko nakupi tkzv. železno rezervo, t. j. zaloge za slučaj vojne. Ker znašajo povišani izdatki za oboroževanje 500 milijonov Kč, je finančni minister odklonil zahtevano podporo žitnemu monopolu. Agrarci pa so prišli s predlogom, da naj se dobi teh 40 milijonov s povišanjem žitnih cen. Temu so se uprli socialisti, ki nočejo dovoliti, da bi se kruh podražil in prišlo je do odstopa finančnega ministra, kateremu je sledil odstop vlade.

Kriza bo rešena popolnoma normalno. Novo vlado bo sestavil zopet dr. Hodža in koalicija strank ostane.

Ob krvavi obletnici v Španiji

Vladine čete v ofenzivi pred Madridom

Položaj nacistov pred Madridom ob obletnici pričetka vstaje je zelo kočljiv. Ofenziva vladinih čet pod poveljstvom generala Miaje, ki je pričela na fronti Valdemorio — Villa del Pardillo — Las Rosas, zapadno od Madrida, je koncem preteklega tedna še pridobila na terenu. Vladine čete, ki so se v obliki klina zajedle v sovražno ozemlje in napredovale preko Brunette okroglo 20 km ob cesti, ki vodi iz severa proti jugu v pravcu Navalcarnera, so krake klinasto potekajoče fronte razširile in vzbočile, tako, da je iz prvotnega klinastega vdora nastal polkrog, s polmerom okroglo 20 kilometrov. Sedaj pritiskajo jugozapadno od Brunette na Villa Mantillo in jugovzhodno na Villa vicioso de Odon.

O končnem cilju te ofenzive ne more biti nobenega dvoma.

Nacistom, ki se nahajajo pred Madridom na fronti Carabanchel — Casa del Campo (Madrid) — Las Rosas, ob rečici Manzanares, stoje vladine čete, ki so v polkrogu potisnile nacistično fronto preko Brunette, takorekoč za hrbtom. Vsako nadaljnje napredovanje vladinih čet preko Villa viciosa de Odon bi pomenilo večjo nevarnost za napadalce pred Madridom, ker bi se nekega dne kaj lahko zgodilo, da se klešče zapro in bi bil oblegovalcem glavnega mesta umik odrezan. Kajti Villa viciosa in Carabanchel ležita v ravni črti od zapada proti vzhodu vsega dobrih 20 km oddaljena.

Najnovejša poročila vedo povedati tudi o napadih vladinih čet pri Carabanchelu, ki so precej uspešni, kar gotovo navdaja Franca s skrbjo. Ako bi se Franco ne bal hudih moralnih posledic umika pred Madridom, bi bil že ukazal svojim četam umik na črto Villa viciosa — Carabanchel, tako pa hočeš nočeš tvega najhujše, najmanj pa umik v zadnjem hipu in strašnem neredu.

Zaenkrat se trudi, da bi z rezervami prisilil republikance k umiku preko Brunette proti severu, vendar se mu to še ni posrečilo.

Ofenziva proti Granadi

Na fronti pred Granado, v južni Španiji, se vrše boji na precej raztegnjeni fronti, ki potekajo v korist vladinim četam. Izgube nacistov so zelo velike. Vzrok temu je, da pošilja Franco na tej fronti v boj mlade Marokance, ki niso vajeni vojskovanja.

Pred boji za otok Minorco

V skupini Belearov, otočja na vzhodni obali Španije, ima valencijska vlada v posesti samo otok Minorco. V Valenciji pričakujejo, da bodo nacisti napadli otok in so pomnožili obrambo.

Na baskiški fronti

je postalo mirno, pač pa so se vršili boji okrog obleganega Ovieda na asturski fronti.

Legalna španska vlada poziva nacistične vojake

Na osrednji fronti je vladina propaganda razširila letake, v katerih poziva nacistične vojake, naj se udajo, ker se jim ne bo ničesar zgodilo. Republikanci bodo obračunali samo z izdajalskimi generali, ki so povzročili strahotno krvoprelitje.

Eno leto od nacistov započetega bratomornega klanja v Španiji

ne da zaplošno. Evropski fašizem je zanetil bratomorno vojno v Španiji, ki jo je pripravljal več let s podpiranjem fašističnega gibanja. V nedeljo, dne 18. t. m. je minilo leto dni, odkar so se dvignili nacistični generali ob zaščiti klera in kapitalistov proti legalni narodni in demokratični vladi ter pričeli vojno proti njej z delom vojaštva, Marokanci in tujimi četami ter materijalom, katerega sta jim pridno dobavljala evropski fašizem in kapital. Finančno podporo dajejo nacistom kapitalisti, klerikalna veleposest domače in tuje gospode. Moralno podporo pa imajo nacisti od vseh držav, ki nočejo preprečiti vmešavanja v špansko vojno in tudi od Vatikana. Vendar je le velika oficijelna javnost na strani nacistov, dočim so narodi v ogromni večini na strani legalne vlade, ki je legalno in moralno v pravici.

Strašna je španska vojna. Vojna poročila nam opisujejo vojne grozote, toda grozote, bestijalnosti, so še mnogo gorostasneje kakor nam jih opisujejo poročila.

Sedemindvajset držav sedi v odboru za nevmešavanje in v tem odboru direktno ovirajo pozitivne sklepe glede nevmešavanja le Italija, Nemčija in Portugalska. Tudi Društvo narodov, ki šteje okoli 56 držav, ima nalogo, da zaščiti svojo članico Španijo pred napadi nacistov in drugih tujih držav.

Vse to se pa ne zgodi, ker se »velesile« boje — vojnih zapletljajev.

Tako pravijo.

Nedvomno pa igrajo važno vlogo v španski vojni kapitalisti. — Služi orožna industrija. Nemčija hoče imeti dostop do španskih rud, Italija si hoče povečati oblast v Sredozemskem morju, Anglija pa hoče ščititi svoje interese v Španiji šele takrat, kadar bo njih posest v nevarnosti. Nacisti so že sklenili dogovor z Nemčijo, da bodo dobavljali rude ter delali s tem zopet dobiček. Politične vlade, parlamenti pa so brez moči, ker hočejo kapitalisti kovati dobičke iz krvi španskega naroda.

Ranjenci iz Španije v Italijo.

Dne 16. t. m. so zopet pripeljali iz Španije v Italijo 800 ranjencev s španskih bojišč. Veliko število ranjencev priča o hudih bojih v Španiji in o tem, da ima Italija v Španiji jako mnogo svojih vojakov, če prihaja toliko ranjencev domov.

Velika letalska bitka nad Brunetto.

Nad Brunetto je priletelo 100 nacističnih letal, da bi bombardirala zaledje fronte vladinih čet. Nad nje se je spustilo 60 vladinih lovskih letal, ki so pognala nacistična letala v beg.

Seja odbora za nevmešavanje

bo 20. t. m. razpravljala o angleškem predlogu o poostritvi kontrole in odpoklicu tujih čet iz Španije. Nemčija in Italija bosta skušali razpravo zavlačevati, kakor vedno, kadar vidita,

Zakon o gospodarskih zadrugah

Iz narodne skupščine.

V narodni skupščini je bil sprejet zakon o zadrugah z 206 glasovi, proti 4.

kakor nalašč povod, da so se tudi sami motorizirali in tako je prišlo do »bitke na Prihovi«, v kateri je prišel en človek ob življenje. Ob tej priliki so vse štiri prizadete frakcije izdale in širile tudi svojo »literaturo«. Bitka na Prihovi bo imela v politični zgodovini Slovencev žalosten spomin.

Povečanje cen pšenici. Prizad je povišal cene pšenici od Din 180 na Din 190 za 100 kg. Stvar bi bila popolnoma v redu, ako bi od povišanja cene imeli korist kmetje, konzumenti in delavci pa bi dobili večje mezde.

Policijske preiskave v glavnem tajništvu JNS. V tajništvu JNS v Beogradu je policija napravila preiskavo in zaplenila okoli 40 vrst letakov vznemirljive protidržavne vsebine, ki so jih iz tajništva širili med ljudstvo. Zaprli niso nikogar.

Združenje treh državnih podjetij. Lesno industrijsko podjetje »Šipad«, »Durmitor« in tovarna celuloze v Daruvaru se bodo združile. Akcijski kapital teh podjetij je znašal doslej 20, 12 in 5 milijonov dinarjev. Povišani kapital bo znašal skupno 65 milijonov dinarjev in ga bo vplačalo ministrstvo za gozdove in rudnike. S tem bo omogočeno plačati »Šipadu« dolžno gozdno takso v znesku 45 milijonov dinarjev.

Tekstilna tvornica Mautner je imela 1936 čistega dobička z manjšim prenosom iz prejšnjega leta Din — 4,064.225. Glavniški kapital znaša 20 milijonov dinarjev, dočim znaša bilančna vsota 79,227.850 dinarjev. Občni zbor je odobril dividendo po 15 odstotkov.

Zakon o ribolovu. Skupščina je osvojila zakon o sladkovodnem ribolovu. Za žabji lov ne bodo potrebne legitimacije.

Medeni tedni... Za mlado ženo nova doba, polna skrbi, kako bo lepo in udobno uredila svoj dom. Dobri nasveti matere so ji dobrodošli. Mati mora odgovarjati na razna vprašanja: »Kako bom držala svoje gospodinjstvo vedno v redu, kako bom najbolje kuhala, kako bom opravila vsa hišna dela, zlasti pa, kako naj perem svoje perilo, da bo lepo belo in dobro ohranjeno»« Ravno pri pranju perila je treba biti posebno previden! Ako bi se nesnaga držala samo na površju perila, bi bilo pranje čisto preprosto. Navadno pa prodre v samo tkanino in se utrdi med vlakenca. Radi tega svetuje mati svoji hčerki, da uporablja za pranje samo Schichtovo milo Jelen! Bogata, bujna pena prodira globoko v tkanino ter odpravlja prizanesljivo tudi najtrdovratnejšo nesnago. Že štirje rodovi imajo najboljše izkušnje s Schichtovim milom Jelen.

Širite naš list!

Doma in po svetu

O izvoru demonstracij proti Živkoviću smo prejeli naslednjo informacijo: Misel se je rodila v glavah nekih bivših JNSarjev, ki so pa zdaj sprti z vodstvom in same sebe proglašajo za »bivše samostojne demokrate«. Od njih je prevzela idejo ena izmed levičarskih frakcij, ki je v tem videla dobrodošlo priliko za neko »akcijo«. Drugi levičarji se pa s tem niso strinjali, ker so bili mnenja, da se s tem dela samo štafažo jeruzalemcem. Ideja pa se je zdela tudi klerikalcem imenitna, zato so prevzeli vodstvo akcije v svoje roke in so levičarje potisnili stran. Ker imajo klerikalci moč in sredstva, so opremili »motorizirano brigado« in nabavili jajca in vse, kar je bilo potrebno za uspešno izvedbo akcije. Ta akcija in zlasti motorizirana brigada je dala znanim orjunsko razpoloženim ljudem

A. M. de Jong: 37

IZDAJA

Otroška leta Mereyntjeja Geysena

Vrč ga je pomeril z očmi, kakor da bi hotel polomiti kosti tudi njemu. Jezno so mu zrle oči iz ožganega obraza. Potem je skomizgnil z rameni, ne da bi rekel besedico. Dolgin je pobledel in se prisiljeno smejal. Gospod Valter pa je prijateljsko udaril Goorta po plečih in rekel mirno:

»Pusti, dragi moj, le ne tako srdito! Raje pojdi temu človeku nekoliko s poti. Ako boš kljuboval, bo še slabše.«

»Njemu da naj se umaknem?« je vprašal Vrč hladno. »Samo tega se še manjka! Naj gleda, da se me bo on izognil, gnusoba grda. Ako bo šlo to tako naprej, se bo zgodila nesreča, to leži na dlani!«

»Psi, ki lajajo, ne grizejo,« je rekel zopet dolgin in se priskutno zasmejal. Mereyntjeju se je zazdel silno zopern. Vrč je zardel, in v trenutku, ko je hotel Mereyntje reči, naj si Vrč nič ne stori iz tega, kar mu to človeče pripoveduje, se je vmešala gospa Valterjeva v pogovor:

»Lepega kavalirja si mi pripeljal, Herman,« je rekla nasmejana svojemu možu. »On mi je v resnici dvoril.«

Možje so sedli. Valter se je smejal. Dolgin pa se je režal (izgledalo je, da se trudi, kako bi s svojim režanjem ljudem lahko pokvaril veselje), in meril Mereyntjeja od zgoraj navzdol, kot da bi bil muha ali kaj podobnega. Dečku je zastajala sapa. Kri mu je stopila v glavo. Čutil je, kako so mu žarela lica. Toda lepa gospa se je zopet smehljala, dražeč Mereyntjeja:

»In na nas je nekoliko hud.«

»Ne,« je boječe zašepetal Mereyntje.

»Da, da,« je vztrajala ona, »malce pa vendar le: hotel je vedeti, zakaj nimamo ničesar v hiši, kar bi spominjalo na Boga.«

Na dolgem, koščenem obrazu suhega gospoda se je odražal zaničljiv nasmeh, delal je smešno velike oči in položil svoj koničasti prst na grdi, veliki, upognjeni nos, dočim si je gospod Valter gladil brado in z dopadanjem gledal na malega dečka.

»Tako, tako,« je izpregovoril dobrohotno z globokim glasom, »Mereyntje se pa vendarle moti.«

Še enkrat je Mereyntje z očmi naglo preletel sobo, toda nikjer ni mogel opaziti kakšne svete podobe, kropilnika ali križa, niti ne navadne spominske podobice. Gospod Valter je vstal s stola in potegnil z roko preko hrbtov knjig, ki so gledale iz nezaprte omare.

»In to tu, Mereyntje?« ga je vprašal z vljudnim nasmeškom.

»To so knjige!« je odgovoril Mereyntje hitro, vesel, da se more opravičiti.

Mirno je odgovoril gospod Valter:

»To so božje sanje, Mereyntje.«

Mereyntje ga je pogledal. To je bil čuden odgovor, zelo čuden. Božje sanje?... Lepe knjige, z zlatimi napisi... toda: božje sanje«... Po hrbtu ga je spreletel mraz. Njegova domišljija je bujno delovala, s svojimi velikimi, vprašujočimi očmi je pogledoval sedaj gospoda Valterja, potem knjige in nato zopet gospoda Valterja... Bilo je nekoliko nenavadno kar je čul, pa vendar le tudi lepo in privlačno. Vse pa je pokvaril dolgi Judež s svojim smehom, ki je rekel:

»Toda poleg so tudi hudičeve sanje.«

Valter je počasi pogledal na dolgina in Mereyntje je natanko opazil, da tudi on ni mogel trpeti tega mestnega škrica, kar se mu je zdelo silno dobro. Z mirnim glasom je rekel pisatelj:

»Že mogoče... Tvoje knjige na primer... ne bom zanikal.«

»Tudi dobro!« je rekel oni in se neprijetno režal. »Hotel sem tvojo pobožno idilo le nekoliko osvežiti z resnico.«

»Popolnoma odveč, dragi moj,« je odvrnil Valter mirno. »Božje sanje, sem rekel... Bog in vrag... ali je v tem tako velika razlika?«

Mereyntje bi bil od strahu skoro poskočil s stola. Kaj pa je bilo zopet to? Kaj je rekel ta mož? In ta dolgin se je pri vsem tem še smejal in zaklical:

»Tako nekako, kot med dvema nasprotnima poloma.«

»Dve plati ene in iste stvari,« je rekel gospod Valter, prav tako mirno in ne da bi stopnjeval svoj glas. »Hočem reči: dve plati v človeku.«

(Dalje prihodnjič.)

Iz naših krajev

Trbovlje

Kazni in zopet kazni

Na zapadnem in na vzhodnem obratu trboveljskega rudnika se od časa do časa razglaša cele kolone imen kaznovanih delavcev, kar bi delalo čast kakšni kaznilniški ustanovi, ne pa delovnemu kraju pridnih rudarjev.

Rudarji se ne zgražajo nad kaznimi, ki so izrečene nad gotovimi delikti in to posebno, kar se tiče varnosti v jami. Pač pa so kazni, ki se izrekajo vsled zruškov širokih čel absolutno krivične in imajo samo namen, da krijejo hrbte odgovornih gospodov.

Obratno vodstvo vendar ve, da je smrtno nevarno zahtevati od rudarjev, da delajo v neodgovarjajoče zavarovanem širokem čelu, če se pa naredi zrušek, se rudarje kaznuje. Rudarjem se zdi, da bo kmalu primanjkovalo sposobnega nadzornega osobja na obratu. Vsled tega je pa tudi vedno večja nevarnost, da pri takšnih zruških lahko nastanejo človeške žrtve.

Petrovče

Zopet je šel naš up po vodi. Z veseljem smo zadnjič čitali vest, da bo dovolila francoska vlada vselitev 15.000 delavcem iz Jugoslavije. Izkazalo se je, da ta vest ni resnična, kakor nam to potrjujejo tudi dopisi sodrugov iz Francije v »Delavski Politiki«. Ostati bomo morali doma in še naprej prenašati gorje brezposelnosti, ali pa za komaj imena vredno mezdo garati. Ako bi se delavci lahko izseljevali, bi se mezde tudi pri nas popravile. Zelo velikega pomena bi bilo izseljevanje tudi v vzgojnem oziru. Delavci, ki bi imeli priliko živeti nekaj časa v demokratični in socialni državi, bi se pozneje enkrat vrnili v domovino kot propagatorji svobodoumnih in socialističnih načel, dočim se o tem marsikateremu delavcu pri nas šele komaj sanja. Toda tudi, ako se ne moremo izseliti, da bi živeli v tuji državi v boljših razmerah, je treba, da ne čakamo doma prekrižanih rok; naše zahteve so: vzpostavitev socialistične stranke, svoboda tiska in čim hitrejši razpis svobodnih, tajnih in proporcijonalnih volitev. Uresničenje teh zahtev bi pomenilo ustvaritev predpogojev za boljše življenje našega delavstva. — **Bivši izseljenec.**

Oplotnica

Socijalist na deželi je klerikalcem zatarčo. Ni dovolj, da mu odjedajo delo, ga še denuncirajo. Nekemu delavcu, ki je dobival rento pri SUZORu, so podtaknili, češ, da je stavbenik in izvršuje neka stavbarska dela. S tem so povzročili delavcu mnogo sitnosti. V resnici ni on stavbenik, ampak njegov brat. — Delavec, ki ne trobi v njihov rog, še težko dobi stanovanje, ali pa mu ga računajo po Din 100 mesečno in ga mora razen tega popraviti, da se more sploh vseliti. — Ob priliki demonstracij proti Živkoviću, ko sta trčila drug ob drugega fašizem in »klerikalna demokracija«, se je v Konjicah drl klerikalec A. C., da naj tudi socialistična banda vsa pogine. — Mi, socialisti, poginili ne bomo, pač pa bomo poskrbeli, da bo ljudstvo spoznalo tiste, ki mu že tisočletja trobijo na ušesa, da so njegovi odrešitelji, so pa njegovi grobarji.

Kočevje

Zamudniki, plačujte naročnino, da Vas ne bo treba vedno opominjati. Kdor ne izpolnjuje svoje dolžnosti do lista, mu škoduje; ne škodujte listu, ki brani Vaše interese in s tem posredno podpirate kapitaliste v njihovem stremljenju po iztrebljenju našega delavskega tiska, saj dobro veste, da je kapitalistom in njihovim hlapcem »Delavska Politika« trn v peti.

V Italiji in Nemčiji štedijo s papirjem. V Italiji in Nemčiji so zopet omejili obseg listov. Italijanski listi smejo imeti največ šest strani. Posebno ugodnost pa bodo uživali režimu »potrebni« listi. [illegible]

Na Poljskem zapirajo »komuniste«. V Varšavi so zaprli okoli petdeset manifestantov za Španijo. Razumljivo

Niso leteli. Nemški fašistični tisk niti z besedico ne omenja občudovanja vrednega poleta sovjetskih letalcev iz Moskve, čez severni tečaj v Los Angeles. Za Nemce Rusi niso leteli. Tu ne igra vloge zadržanje proti komunizmu, ampak nadutost, ki ne privošči, da bi še kakšen drug narod pokazal kakšne uspehe, ki lahko začudijo svet.

Delav. kulturna zveza »Vzajemnost«, podružnica Studenci

priredi dne 15. avgusta 1937

MLADINSKI DAN

Naproša se vse kulturne, športne in strokovne organizacije, da ne priredijo na ta dan nobne prireditve in da se udeležijo te proslave.

Spored sledi. **Odbor.**

Maribor

Pomanjkanje higijene v mariborski kurilnici drž. žel. Toliko se dandanes govori in pridiga o higijeni, pa vse zaman. Redko katera delavnica odgovarja higijenskim predpisom, najmanj pa tukajšnja kurilnica drž. žel., kjer je zaposlenih precej več kot 1500 delavcev, ne vštevši strojevodje iz tuin inozemstva, ki se mude v kurilnici in tod prenočujejo. Delo, ki ga opravljajo eni in drugi je skrajno umazano, ozračje je prenasičeno dima in saj, delavci izgledajo kot dimnikarji, kadar se vračajo z dela domov. In vendar, v tej kurilnici — ni nobene umivalnice. Še hujše! V celi tej kurilnici sta dve vodovodni pipi! V kurilnici stoje neki pločevinasti umivalniki, toda, ako se delavec hoče umiti, mora po vodo na kakšno lokomotivo, dasi je zajemanje vode iz tendra prepovedano. Lahko si mislimo, kakšno umivanje je to, ako se gnete pri umivalniku, v katerem je vedro vode, par od dima in saj umazanih delavcev. Inozemski strojevodje se skandalizirajo nad tem, ker kaj takega nikjer niso vajeni. Tisti dve vodovodni pipi sta pa naravnost oblegani. Ljudje hodijo tja po pitno vodo, drugi se tamkaj umivajo, tretji perejo v odtočnih školjkah — pljuvalnike, namakajo metle itd. Voda, ki priteka iz teh pip pa je razen tega naravnost topla, kajti cevi so položene premalo globoko v zemlji, vsled tega se pod kurilnico voda sproti segreva. Opisali smo te vnebovpijoče higijenske razmere in sedaj vprašujemo, kako pride delavec do tega, da mora črn od dela domov in se doma prati, namesto, da bi se v kurilnici, po delu? Merodajni gospodje, zganite se, država zabičuje ljudem naj pazijo na higijeno, pri državni ustanovi pa vladajo take strahotne higijenske razmere!

Maribor in Dunaj. Na Dunaju so pretekli teden v vseh večjih kinematografih vrteli češki film »Janošik«, v 9. okraju celo v češčini! Pri nas v Mariboru pa gledamo rajhovske filme z baroni, pruskimi oficirji, bankirji ter ravnatelji v vlogah filmskih junakov. Človeku se zdi, kot da so na delu sile, ki potajno pomagajo uresničevati račune berlinskih imperijalistov, ki označujejo na svojih zemljevidih Slovenijo kot »Raum tretjega rajha«.

Obdarovana cerkev in pobita okna. — Zadnjič smo na kratko poročali, kako so klerikalni studentje iz Ljubljane s kamni razbili okna na hotelu »Orel« ob priliki Živkovičevega obiska. Zanimivo pri tej stvari je, da so klerikalni studentje napravili škodo hotelu, čigar lastnica je nedolgo pred tem darovala krasne preproge za stolno in frančiškansko cerkev. Tako so gospodeki v svoji verski gorečnosti delali škodo za cerkev vneti lastnici hotela.

Razpuščeni »Svetilnik« zopet deluje. Društvo raziskovalcev sv. pisma, o čigar razpustu je svoj čas poročal »Slovenec« poln zadovoljstva, je z razsodbo Državnega sveta zopet vzpostavljeno, ker za razpust ni bilo zakonite podlage, [illegible] Dne 19. t. m. je društvo imelo svoj šesti občni zbor, na katerem je poročal predsednik g. Džamonja. V poročilu je omenil, da bi merodajni morali podpirati delovanje Jehovinih prič, ne pa da ovirajo to plemenito in človekoljubno gibanje. Sedaj bo o tem gotovo napisal nekaj tudi »Slovenec«.

Uredbo o omejitvi nočnega dela spoštuje tudi pekarna Hartinger, ki je zadnjič v seznamu pomotoma nismo navedli.

S pokopališča. Na pobreškem pokopališču je zadnje čase prišlo do neljubih incidentov ob priliki dveh pogrebov. Neko dijakinjo so pokopali četrt ure pred napovedanim časom, tako, da niti oče, niti mati nista bila pri pogrebu navzoča. Pri nekem drugem pogrebu je pa imel neki frančiškanski pater nagovor, ki je sina umrle pokojnice tako razdražil, da mu je sredi govora zakričal, naj neha govoriti. [illegible]

Akvaristična razstava na VI. Mariborskem tednu bo v veliki sobi dekliške meščanske šole. Razstavljenih bo 50 akvarijev z živobarvnimi ribicami in 10 terarijev s strupenimi in nestrupenimi kačami, želvami, kuščarji in drugimi plazilci ter eksotične rastline.

Nogomet na VI. Mariborskem tednu. Že prvo nedeljo VI. Mariborskega tedna, to je 1. avgusta, se bosta srečala SK Železničar in bivši avstrijski štajerski prvak Avstrije GAK iz Gradca. — Izredno zanimiva bo tudi predtekma, ker se srečata reprezentanci nogometnih sodnikov Gradca in Maribora.

40 letnico

obstoja proslavi I. Delavsko kolesarsko osrednje društvo za dravsko banovino v Mariboru v soboto, dne 31. julija in nedeljo, dne 1. avgusta s prireditvijo akademije v soboto ob 8. uri zvečer v dvorani pri Renčlju na Pobrežju, klubsko dirko na 100 km naslednji dan in veselico pri Seifriedu na Tržaški cesti.

Celje

Westnovi pepelniki na sodišču

Okrožno in sresko sodišče v Celju je dobilo te dni po vseh dvoranah in pisarnah prav zanimivo novost: Westnova tovarna je darovala brezplačno pepelnike za cigarete z napisi. Takšna daritev ni sicer nič neobičajnega, ker si delajo tvrdke na ta način reklamo in opremijo radi tega takšne darovane predmete s svojimi napisi. Toda omenjeni pepelniki na sodiščih so svojevrstna, nenavadna reklama: Nimajo namreč napisov tvrdke Westen, ampak le sreskega in okrožnega sodišča. Ne morejo torej veljati pred sodnim osobjem in zlasti pred publiko za reklamo, ker neposvečeni ne morejo vedeti, da je te pepelnike izdelala tvrdka Westen. Tvrdka Westen je torej morala zasledovati z daritvijo pepelnikov čisto druge, svojevrstne reklamne namene.

Pa še nekaj drugega se je zgodilo te dni: Tovarna Westen je naenkrat povabila vse sodnike sreskega in okrožnega sodišča, ne tudi uradništvo, da si ogledajo njeno tovarno in si je lahko končno vsak udeleženec izbral kak izdelek in si ga vzel s seboj — seve brezplačno.

Tvrdka Westen izkazuje torej v najnovejšem času prav izredno pozornost napram tukajšnjim sodnikom in sodiščem. — Javnost, posebno pa delavstvo, se čudi, da se je spomnila tvrdka Westen na te pozornosti šele sedaj, po desetletjih prvič, ko ima na hrbtu celo vrsto pravd z delavskimi zaupniki, namestniki zaupnikov in drugimi delavci radi neopravičenega odpusta o priliki klofutanja naše delavke s strani inozemskega mojstra. Delavci, zlasti starejši, se pri tem še živo spominjajo zlasti svojih bojev s tovarno Westen iz avstrijskih časov, ko so se morali boriti proti razobešanju vsenemških frankfurtarskih zastav na visokem tovarniškem dimniku. Takrat je bil boj delavstva proti Westnovim frankfurtarskim zastavam ravnotako brezuspešen, kakor je dandanes njegov boj za priznavanje in uveljavljanje jugoslovanske socialne zaščite, zakonov naše države za zaščito slovenskega delavstva. Iz teh in še iz drugih tehtnih razlogov smatra torej delavstvo in vsa javnost, ki je v tem boju gotovo na strani delavstva, milo rečeno vsaj za neokusno razstavljanje Westnovih pepelnikov po javnih sodnih dvoranah.

Ti pepelniki so sicer sami po sebi nedolžna, brezpomembna stvar, mrtva materija, a za mislečega poznavalca razmer govorijo dovolj zgovorno in kričijo po našem odporu.

Sedaj še lahko doživimo, da bo lepega dne izložila tovarna Westen na pepelnike tudi kake cigare, one debele, ki jih kadijo v Berlinu.

Kmetice na trgu se pritožujejo, da jih 2 lepo oblečeni ženski, ki nosita s seboj veliko košaro, dnevno nadlegujeta z beračenjem. Nagovarjata jih z besedami: »Vi imate tudi nekaj za nas — Bog plačaj!« Kaj ko bi vsi odjemalci rekli: »Bog plačaj!«

Radvanje

Tisti občani, ki so v l. 1934 in 1935 vložili prošnje za oprostitev davka za nove zgradbe potom občine, pa so prejeli davčne predpise in napoved rubeži, naj se zglase pri podpisanemu v svrho razgovora radi enotnega nastopa, da se obvarujemo škode.

Mezgol Filip, Zg. Radvanje.

Studenci pri Mariboru

Dobra srca brez otrok išče občinska uprava v Studencih, ki bi hotela vzeti za svoja ali vsaj v oskrbo za nizko oskrbnino dva otroka v starosti 2 mesecev in 2 let. — Pojasnila v občinskem uradu v Studencih.

Sv. Lovrenc na Pohorju

Sestanek delavstva. Preteklo nedeljo se je vršil pri nas strokovni sestanek, katerega so se udeležili lesni, stavbinski in drugi delavci. Na sestanku je o potrebi strokovne organizacije govoril s. **Petejan,** katerega so navzoči pazno poslušali in na koncu prosili za razna pojasnila iz socialno-politične zakonodaje. Na sestanku zbrani delavci so sklenili, da naj se skliče za **nedeljo, dne 8. avgusta shod vsega delavstva** pri Sv. Lovrencu, na katerega vabijo tudi s. **dr. Reismana,** da bo predaval o socialno-politični zakonodaji, na kar že danes opozarjamo.

Zahvala. Podpisana se najiskreneje zahvaljujem vsem sodelavkam, katere so mi priskočile na pomoč v moji nezgodi in se priključile nabiralni akciji. **Točaj Mimica,** delavka v tovarni »Metka«.

VZAJEMNOST

Dobrunje. Del. kult. društvo »Vzajemnost« priredi v nedeljo, dne 25. julija **vrtno veselico** na vrtu g. C. Gašperlina na Friškovcu-Zadvor. — Vabimo vse ljubljansko in okoliško delavstvo, da se naše veselice udeleže. Na veselici sodeluje godba »Zarja«, odsek Zadvor. Na veselo svidenje v Zadvoru! Družnost!

Tezno

Vrtno veselico priredi »Vzajemnost« na Teznu v nedeljo, dne 25. julija v gostilni Felič, v slučaju slabega vremena 8. avgusta Igra godba Glasbenega društva žel. delavcev in uslužbencev pod vodstvom g. Schönherrja. — Začetek ob 3. uri. Vstop prost. — K udeležbi vljudno vabi odbor.

Kranj

Sodružice in sodrugi!

V nedeljo, dne 25. julija s pričetkom ob 9. uri dopoldne se bo vršilo v hotelu »Stara pošta«

P R E D A V A N J E.

Predaval bo s. Petejan Josip iz Maribora: **O delavskem gibanju na Čehoslovaškem in svojih vtisih s kongresa čehoslovaške socialne demokracije.**

Agitirajte za to predavanje in skrbite, da bo udeležba čim lepša!

»Ena ničla preveč!« »Slovenec« je napisal, da je bilo na klerikalnem »prosvetnem dnevu« 20.000. Ljudje, ki so to poročilo čitali in prireditev videli, pravijo, da je »Slovenec« napisal eno ničlo preveč. Po presoji »Slovenčevih« pristašev ni bilo 5.000 ljudi, seveda skupno z radovedneži. Sprevoda se je udeležilo 1.600 ljudi, kar se seveda precej dobro vjema s številom idejnih pristašev na prireditvi. Kako le neki more »Slovenec«, spričo najvišjih državnih organov, tako neobjektivno poročati glede udeležbe. Ljudem tudi ni šlo v glavo, kako neki so si mogli klerikalci na dan prireditve prisvojiti monopol nad mestom, namreč, da je vsak, ki je hotel v mesto, moral kupiti slavnostni znak, brez katerega tudi pri maši na trgu ni mogel prisostvovati. Vsled tega so se bližnji prebivalci mesta v skupinah vračali, v kolikor se jim ni posrečilo, da bi se vtihotapili v mesto. Vse je bilo močno zastraženo po policiji in orožništvu. Ako upoštevamo, da se je na ta »prosvetni dan« vabilo vse verno gorenjsko ljudstvo (saj je plakat bil nalepljen celo na vratih primskovske cerkve), potem ugotavljamo, da ta »prosvetni dan« med gorenjskim ljudstvom ni našel pričakovanega odziva. Ljudstvo se drami! —d.

V ogledalu

Podpornik in podrepnik šestojanuarske diktature »Slovenec«, ki v politiki meri čevlje po svojem kopitu in misli, da so vsi ljudje tako značajni, kot on in njegova okolica, ki je kumovala šestojanuarski diktaturi, lizala škorenj g. Živkoviću in odobravala njegove zakone o zatrtju demokracije, sedaj pa, ko ni več na oblasti, kriči proti njemu — se je zadnjič zopet enkrat spravil nad socialiste. Zakaj? Ker smo izjavili, da ne priznamo habsburške majniške deklaracije in da vztrajamo na tivolski resoluciji, zgrajeni na principu socialističnega gledanja, da ne sme biti ne narodnega, ne političnega, ne gospodarskega in ne socialnega zatiranja. — Gospodje vedo, da so vsi režimi od l. 1929 z več ali manj nasilnimi ukrepi nastopali proti socialistom. Razpust naših društev in organizacij, prepoved zborovanj, preganjanja socialističnih delavcev in zaupnikov kažejo pot po kateri je gazila diktatura preko našega gibanja, v spremstvu talarja in koretlja, samo radi tega, ker se ji nismo podali. Kdo je že doživel nasilnejše in bolj krvave volitve, kot socialistično delavstvo l. 1934 pri volitvah v Delavsko zbornico? Gospodje, ki se trkajo na svoja slovenska prsa in so v majniški deklaraciji izročili Slovence v naročje habsburški monarhiji, si upajo trditi, da socialisti ne priznavajo ne slovenskega naroda, ne slovenskega jezika, ker so internacionalci. To trdijo gospodje, ki dosledno govore latinski jezik in so pritrdili Živkovičevim zakonom o plemenih in srbohrvatskoslovenskem jeziku. O nemškutarskih delavcih govore gospodje, ki v Mariboru ob telovski procesiji pregrinjajo oltarje s tančicami, v katerih so uvezeni nemški napisi: »Heilige Maria, bitt' für uns!« Tako govore ljudje, ki so se l. 1927 vezali pri volitvah v oblastno skupščino z nemškutarji proti socialistom in ki so v mariborski občini pomagali, da je bil v mestni svet izvoljen Nemec proti Slovencu socialistu! In potem vlečejo v debato še pokojnega socialista Ivana Cankarja, našega največjega pisatelja, o katerem pravijo, da je jokal nad »tivolsko resolucijo«. Veste, kdaj je Cankar jokal? Takrat, ko ste v ljubljanskem škofijskem dvorcu sežigali njegove pesmi, v tisku pa pljuvali na njegove duševne proizvode. — Tako izgleda dična družba okoli »Slovenca«, ki si z maslom na glavi upa na solnce!

Kratko in točno. G. dr. Kukovec je napisal kratek odgovor na naše ugotovitve. Ta odgovor je deloma netočen, deloma pa je izmikanje. G. doktor zamenjava narodno predstavništvo in ustavotvorno skupščino. — Narodno predstavništvo, ki je bilo sestavljeno po dogovorjenem ključu, sploh ni obravnavalo vidovdanske ustave, ampak šele izvoljena ustavotvorna skupščina. Socialisti so predložili svoj ustavni načrt in glasovali proti vidovdanski ustavi, g. doktor pa za njo. Zakon o zaščiti države, ki ga imamo mi v mislih, se je ob svojem rojstvu imenoval »Obznana« in gre seveda za podpis te »Obznane«. Netočno je, ako gospod doktor trdi, da je vsebino imenovane resolucije, ki je bila sprejeta na nekem sestanku njegovih somišljenikov, sporočil ss. Petejanu in Erženu kot zaupno informacijo. Res pa je, da je o tem pisala že št. 24 njegovega glasila, da smo torej upravičeno odgovorili na izzivanje in nečuvena podtikanja.

Nova, težka nesoglasja v KDG. V gibanju dr. Kukovca je prišlo do težkih nesoglasij. Dva člana uredniškega odbora »Neodvisnosti« gg. Zagorski Cvetko in Babič Branko, sta izdala letak, v katerem čitamo: »Podpisana člana uredniškega odbora sva bila 7. julija 1937 izključena. Postala sva člana uredniškega odbora kmalu potem, ko

Iz sodbe Upravnega sodišča o oprostitvi s. J. Petejana

Za shode, posvete in podobno je odgovoren le sklicatelj ali predsednik, ne pa posamezni govornik.

»Glasom kazenske razpredelnice, je smatralo predstojništvo mestne policije v Mariboru prekršek Josipa Petejana za dokazan »po uradnih opazkah«.

Pritožbo, ki jo je vložil proti tej kazenski razsodbi Josip Petejan, je Kr. banska uprava zavrnila, ker je krivda dokazana po delnem priznanju in po uradnih ugotovitvah. Obenem je toženo oblastvo dodalo, da vodi po § 28 zakona o društvih, shodih in posvetih shode in posvete sklicatelj, ali posebno v ta namen izbrano predsedstvo. Ker sklicatelj ni vršil svoje dolžnosti, predsedstvo pa ni bilo izbrano, so v smislu zakona odgovorni posamezni govorniki kot vodilni faktorji zborovanja.

Proti tej odločbi je vložil Petejan Josip pritožbo na Upravno sodišče, ker se ni, oziroma ni pravilno uporabil zakon in ker se niso upoštevali predpisi postopka.

Predvsem ugotavlja J. Petejan v tožbi, da se nanaša določilo § 31 cit. zak. le na sklicatelje, ne pa tudi na druge in da on že zato, ker ni bil sklicatelj, ni mogel zagrešiti zatrjevanega prekrška.

Pri presoji tožbe je Upravno sodišče sledeče razmotrivalo:

Odločba Kr. banske uprave se opira na § 31 in 28 zakona o društvih, shodih in posvetih. Iz teh dveh določil pa izhaja, kakor pravilno navaja tožitelj, le to, da so

sklicatelji shodov in posvetov,

ki jim je namen pretresanje političnih vprašanj ali vršitev politične akcije, dolžni podati pri oblastvu prijavo najkasneje 3 dni pred dnem, ko naj bo zbor, oziroma da vodi shode ali posvete eden **sklicateljev,** če ne predlagajo sklicatelji, naj se izbere posebno predsedništvo. Odtlej, ko se sestavi predsedništvo, je to odgovorno za red na shodu, odnosno posvetu, — dotlej pa odgovarjajo **sklicatelji.**

Osebe, ki niso sklicatelji, z ozirom na to ne odgovarjajo po citiranih predpisih in logično tudi ne morejo biti kaznovani radi prekrška po teh predpisih. Vsaj § 36 izrecno določa, da se kaznuje po njem le osebe, ki se pregreše zoper odredbe tega zakona, t. j. zakona o društvih, shodih in posvetih, razen tega pa še osebe, ki se ne pokoravajo oblastvenemu povelju o odstranitvi ali razpustu.

Nesporno je, da tožitelj J. Petejan ne prihaja v poštev kot sklicatelj. Radi tega se nanj ne more uporabiti določilo § 31 cit. zak. Prav tako ni odgovoren ali soodgovoren po § 28, ker ni niti sam, niti obenem z drugimi sklical in vodil shoda.

Ker ob priliki prireditve tudi ni izšlo nobeno povelje o odstranivi z nje ali o njenem razpustu ni podan prekršek po § 31 in 28 cit. zakona in manjka za krivdorek vsaka zakonita podlaga.

Iz zagovora tožitelja je razvidno, da je težko govoriti tudi o delnem priznanju, v katerem naj bi bila obsodba utemeljena. Še manj podlage za to pa je v »uradnih opazovanjih«, na katera se sklicuje odločba. Iz spisov namreč sploh ni razvidno, da bi se uradno ugotovilo, da je imel tožnik političen govor, poizvedbe o tem pa se sploh niso izvršile. Celo postopanje proti tožitelju se je omejilo na njegovo zaslišanje, pri katerem je podal izjavo, tako da je ostalo njegovo ponašanje na prireditvi v glavnem povsem nepojasnjeno.

Tožnik J. Petejan je priznal, da je omenil tudi to, da bo še prišel čas, ko bodo svobodno misleči ljudje skupno delali za demokratizacijo države. V tem pa ni zazreti kaj kaznjivega, ta izjava ne vsebuje nikake kritike obstoječih političnih razmer in ničesar, s čemur bi se kršil javni red in mir.

Napadena odločba je tedaj v nasprotju z zakonom in izdana na podlagi pomanjkljivega postopka, vsled česar jo je bilo treba razveljaviti.«

Strojniki in kurjači v mezdnem gibanju

Osnutek kolektivne pogodbe je predložen Zvezi industrijcev

Strojniki in kurjači v Dravski banovini so na svoji seji, dne 30. maja t. l. sprejeli osnutek kolektivne pogodbe, katera naj bi veljala za vsa podjetja s parnimi napravami v Sloveniji.

Zveza strojnikov je na podlagi soglasnega sklepa vsega svojega članstva vložila predlog kolektivne pogodbe, dne 2. junija t. l. na Zvezo industrijcev v Ljubljani. Istotako je napravilo Društvo strojnikov v Zagrebu.

Predlog naše kolektivne pogodbe vsebuje minimalne plače za strojnike in kurjače in izvajanja določb Zakona o zaščiti delavcev ter Obrtnega zakona. Predlog predvideva striktno izvajanje pravilnika o upravljanju parnih naprav, ker ne gre, da nekatera podjetja zaposlujejo neizprašano osobje pri svojih parnih napravah, kar lahko povzroči večje nesreče. (Pri neki parni žagi v okolici Škofje Loke je neki neizprašani strojnik radi nestrokovnjaškega ravnanja izgubil nogo.) Oblasti in pa tudi OUZD bi morali pri takih primerih neizprosno postopati proti podjetjem, katera ne vpoštevajo zakonitih določb o osebni varnosti, ter pregledati, če so pri parnih napravah res za to izprašani nameščenci.

Zahteve naše kolektivne pogodbe glede plač so upravičene, ker so mnogi strojniki in kurjači izgubili na račun krize skoro 50 odst. svojih prejemkov, cene življenskih potrebščin so se pa dvignile v letošnjem letu za preko 40 odst. Potrebno je, da se delovne in plačilne razmere urede tako, da bodo strojniki in kurjači svoje družine lahko oblekli in vsaj enkrat na dan nasitili. So nekateri primeri, n. pr. pri nekaterih lesnih podjetjih v ljubljanski okolici in na Notranjskem, kjer dobivajo strojniki in kurjači pri nočnem delu za 12urno delo plače, s katerimi se nikakor ne da živeti. To so razmere, ki vpijejo po temeljiti remeduri.

Upamo, da bo banska uprava spravila pogajanja v tir, ker imamo vtis, da jih Zveza industrijcev namenoma zavlačuje.

Strojniki in kurjači so skoro 100 odstotno organizirani ter so odločeni poslužiti se za dosego upravičenih zahtev tudi skrajnega sredstva, katerega dovoljuje Uredba o minimalnih mezdah.

Strojniki.

Oblastna konferenca ZPNJ za Slovenijo

ki se je vršila v nedeljo, dne 11. t. m., je zelo dobro uspela. Na konferenci so bile zastopane podružnice iz Kranja, Ljubljane, Celja, Ptuja, Maribora, Ljutomera in Murske Sobote. Navzoči so bili tudi zastopniki: Delavske zbornice s. Golmajer, Krajevnega medstrokovnega odbora ss. Bibič in Šerc, bančnih uradnikov tov. Senica, pomočniškega odbora tov. Domiter, centralno upravo ZPNJ je zastopal s. Legrad iz Zagreba.

Poročilo odbora, kakor tudi referat s. Petejana, je konferenca po daljši in zelo stvarni debati soglasno vzela na znanje. Soglasno je bila tudi sprejeta resolucija, v kateri so navedene vse zahteve privatnih nameščencev. Ravno tako soglasno je bil izvoljen novi odbor, v katerem so skoro vsi dosedanji člani s s. Petejanom na čelu.

Obširno poročilo o tej važni konferenci bo objavljeno v prihodnji številki »Privatnega Nameščenca«.

je sklenil lastnik (lista op. ur.) g. Hiti z vodstvom KDG dogovor, da bo list zastopal idejo našega gibanja. Za predsednika uredniškega odbora je bil imenovan g. Golouh. Najino sodelovanje pri listu je bilo strogo v smislu KDG, vendar sva pri tem delu naletala kmalu na nerazumevanja, predvsem od strani gg. Hitija in Golouha. V redakcijskem odboru predvsem ni vladala demokracija. G. Golouh ni smatral za potrebno udeleževati se sej redakcijskega odbora in se je zadovoljil le z vršenjem cenzure, pri čemur je mnogokrat črtal važne dopise naših somišljenikov. Tako je na pr. zavrgel dopis, v katerem se dopisnik izjavlja za sodelovanje pristašev KDG s pristaši SLS. — Prepovedal je objavo dopisa o pomenu aktivnosti slovenskega delavstva pri demonstracijah proti Živkoviću. Nadalje je g. Golouh svojevoljno spreminjal smisel člankov naših sodelavcev. Tako je članek o razmerju med KDG in socijalisti v 25. št., ki je bil pisan v duhu **prijateljskega sodelovanja s socialisti** spremenil in mu dodal napad na socialistične voditelje. Ker se midva s tem nisva strinjala in ker sva dosledno vstrajala, da mora priti po načelu demokracije do izraza mnenje vseh naših somišljenikov, da se mora boriti za skupnost vseh demokratičnih sil, sta nama gg. Hiti in Golouh dne 7. julija prepovedala sodelovanje v uredniškem odboru in pri listu. S tem je postala nevarnost, da list ne bo več izražal teženj svojih čitateljev in vsega slovenskega ljudstva. Kako je ta nevarnost utemeljena, kažeta štev. 25 in 26, ki, mesto da bi pozivali na skupnost vseh demokratičnih sil v Sloveniji, te skupine razdvajata z ostrimi napadi na socialistične voditelje.«

Cetinje

Mizerno življenje slovenskih delavcev. Delavec mora po svetu s trebuhom za kruhom. Tako nas je tudi letos spomladi (koncem marca) odpotovalo več stavbincev iz Prekmurja v nekdanjo Črno goro na Cetinje, da si zaslužimo košček kruha za nas in naše družine. Ko smo začeli z delom, smo na mah izgubili vse veselje, pa tudi vse nade so nam splavale po vodi. Inž. T. nam je določil mezdo po Din 2.50 na uro, kar znese Din 25 dnevno pri 10urnem delu. Od tega plačamo Din 15 za hrano, Din 5 za stanovanje, obdržijo nam davek in bolniško blagajno, tako da nam za druge neobhodno potrebne stvari ne ostane ničesar. — Družine gladujejo doma, ker jim mi ne moremo nič pomagati in pošiljati. Dne 2. maja smo stopili do g. inž. T. in mu obrazložili naš položaj. Pa je rekel, da kdor noče delati, lahko gre domov. — Šli bi radi vsi, toda denarja ni za vlak. — Kadar se bomo vrnili, bomo prišli razcapani nazaj, mnogo na slabšem, kot pa, ko smo se odpeljali semkaj. Kakšen smisel ima delo v takih razmerah? Na sodruge v Sloveniji apeliramo, da naj ne hodijo semkaj, ako jih vabi firma inž. Tavčar, razen če se jim s pogodbo obveže plačevati vsaj Din 3.50 na uro. Slovenski delavec ne more živeti ob kruhu in čebuli, česar pa delodajalci nočejo razumeti. Za delo zahtevamo vsaj toliko mezde, da se bomo lahko skromno prehranili, oskrbeli naše družine in se oblekli.

Slovenski delavci na Cetinju.

Francoski komunistični list »Humanité« je ob priliki obiska vatikanskega tajnika kardinala Pacellija v Franciji objavil njegov govor v Lisieuxu ter obenem pravi slavospev Vatikanu in papežu, kar je za francosko javnost velika senzacija.

Delavski pravni svetovalec

Izterjanje dolga (Prevalje).

Vprašanje: Ali upnik lahko terja javno dolžnika? Ali sem mu v tem primeru dolžan plačati dolg?

Odgovor: Upnik lahko terja dolžnika kjerkoli, če pa to stori na žaljiv način, ga lahko tožite z zasebno tožbo radi žaljenja časti. Dolg ste pa dolžan kljub temu poravnati.

Nagrada mojstru za učenje (Ribnica).

Vprašanje: Ali mojster lahko zahteva plačilo za učenje vajenca?

Odgovor: Obrtni zakon predvideva tudi nagrado mojstru za učenje. Isti zakon pa tudi določa, da mora mojster vajencu po preteku 1 leta učenja njegovo delo primerno plačati. Iz tega sledi, da more za učenje mojster zahtevati nagrado le prvo leto.

Podpora iz javnih sredstev (Celje)

Vprašanje: Ali ima 70 let stara za delo nesposobna žena pravico do občinske podpore?

Odgovor: Ako za delo nesposoben občan nima premoženja in svojcev, ki bi bili po zakonu obvezani skrbeti zanj, ali pa so ti svojci brez sredstev, je vsekakor dolžnost občine, da skrbi zanj.

Izplačevanje hranilnih vlog (Zvečan).

Vprašanje: V mestni hranilnici v Sl. G. imam naloženega nekaj prihranka. Hranilnica pa mi ga noče izplačati, dasi ga nujno rabim. Kaj bi napravil, da pridem do svojega denarja?

Odgovor: Ako hranilnica ni pod zaščito, lahko zahtevate ves znesek naenkrat in ga iztožite, ako pa je pod zaščito, potem Vam mora izplačati vsako leto toliko, kolikor je v odplačilnem načrtu, katerega Vam mora hranilnica pokazati, določeno.

Izplačevanje hranilnih vlog bivše avstrijske poštne hranilnice (Kočevje)

Vprašanje: Imam vlogo K 100 v bivši avstrijski poštni hranilnici, ki je pa nisem prijavil pošt. hranilnici v Beogradu. Ali lahko dobim izplačano vlogo K 100 naravnost iz Dunaja?

Odgovor: Ako bi bili prijavili svojo vlogo poštni hranilnici v Beogradu, bi Vam ta sedaj izplačala vlogo v razmerju 4 : 1, t. j. za 100 kron Din 25. Avstrijska hranilnica pa Vam izplača za 10.000 kron 1 šiling, ali za 100 kron 1 groš, t. j. 8 para. Ker morate plačati še poštnino, se torej stvar ne izplača.

Umrl je v 76. letu starosti naš dragi mož, oče, stari oče, brat in stric

MARTIN DIVJAK

delavec v Studencih.

Pogreb blagega pokojnika se bo vršil v četrtek, dne 22. julija 1937 ob 5. uri popoldne iz hiše žalosti, Kralja Petra cesta 35, na pokopališče v Studencih.

Studenci pri Mariboru, dne 20. julija 1937.

Ivana Divjak, žena.

Ivan, Julijana, Marija, Alojz, Anica in **Ferdinand,** otroci ter ostali sorodniki.

Steklenice za vlaganje sadja in murk, ne kupite nikjer ceneje kakor pri firmi

Andrašič

Tovarniška zaloga posode, stekla in porcelana

Maribor - Vodnikov trg 4

MALI OGLASI Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Priporoča se ŠPECERIJSKA TRGOVINA **Delavski dom** r. z. z o. z. Maribor. Frankopanova ulica 1.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška c. 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra in solidna izdelava. Bogata izbira modnega blaga.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

JAKOB PERHAVEC

Maribor, Gosposka ulica štev. 9 — Telefon štev. 25-80

Izdelovanje likerjev, desertnih vin in sirupov ter žganjarna. — Vedno v zalogi: Rum, konjak, slivovka itd.

Kis za vlaganje — Špirit za vlaganje

Na debelo! — Na drobno!

Za konzorcij izdaja in urejuje Viktor Eržen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Josip Ošlak v Mariboru.